

УДК 165.774:930

Л.А. Ороховська

ОСОБЛИВОСТІ ЕТНІЧНОЇ САМОБУТНОСТІ ТА МЕНТАЛЬНОСТІ ЦИВІЛІЗАЦІЙ У КОНТЕКСТІ СИСТЕМ МЕДІАКУЛЬТУРИ СХОДУ ТА ЗАХОДУ

Національний авіаційний університет

Анотація. У статті розглянуто вплив систем медіакультури східних та західної цивілізацій на еволюцію історичних соціокультурних феноменів, на основі яких встановлюється мережа соціальних зв'язків, формуються особливості етнічної самобутності та ментальності цивілізацій.

Ключові слова: медіакультура, мас-медіа, масова комунікація, мультикультуралізм, цивілізація.

Вступ

Як відомо, розвиток культурних цивілізацій обумовлюється різними чинниками (мова, історія, релігія, звичаї, традиції, інститути). Серед них особливу роль відіграє розвиток історично-конкретних форм системи медіакультури (мова як знакова система, мовні практики, символи, міфічні елементи), які з часом здійснюють дедалі більший вплив на становлення соціальної реальності, на зміну форм соціального буття та соціальної взаємодії. У світі, що глобалізується, представники різних релігій, рас і національностей мають звикати жити поруч, і цьому може сприяти медіакультура інформаційного суспільства, спрямована на формування розуміння потреб і проблем різних людей. Східні і західна цивілізації мають відмінності у світосприйнятті, різному ставленні до основоположних цінностей – життя і смерті, і в умовах глобалізації, коли посилюються міграційні процеси, що породжує явище мультикультуралізму, це актуалізує дослідження особливостей етнічної самобутності та ментальності цивілізацій у контексті систем медіакультури Сходу та Заходу.

Аналіз досліджень і публікацій

Значний внесок в осмислення феномену медіакультури зробили такі теоретики, як Т. Адорно, Е. Азроянц, А. Антоновський, Л. Баєва, З. Бауман, М. Бахтін, У. Бек, Д. Белл, В. Беньямін П. Бергер, В. Боров, Ф. Бродель, М. Володіна, Ю. Габермас, Й. Гейзінга, Ж. Дельоз, У. Еко, С. Жижек, Л. Землянова, В. Іноземцев, Е. Ільєнков, Г. Інніс, В. Кантор, М. Кастельс, В. Келле, О. Киреев, К. Леві-Стросс, В. Лекторський, Ж. Ліотар, Т. Лукман, Н. Луман, С. Маккуайр, М. Маклюєн, Й. Масуда, А. Моль, Х. Ортега-і-Гассет, Д. Рашкофф, Д. Соссюр, В. Толстих, Е. Тоффлер, Ф. Уєбстер, Т. Фрідман, Е. Фромм, О. Чумаков та ін.

Проблемі впливу мас-медіа на культуру присвячені праці сучасних українських дослідників М. Бойченка, В. Баркова, Ю. Бестерс-Дільгер, Е. Герасимової, Л. Дротянко, Н. Зражевської, В. Іванова, В. Карпенка, Н. Костенко, Н. Кочубей, В. Крилової, С. Кримського, В. Кулика, В. Лук'янця, В. Ляха, Я. Любивога, Ю. Павленка, Г. Почепцова, Т. Розової, О. Скубашевської, О. Соболю, О. Чадюка, В. Табачковського, С. Чукута.

Постановка завдання

Метою даної статті є дослідження впливу систем медіакультури східних та західної цивілізацій на еволюцію історичних соціокультурних феноменів, інші соціальні системи та соціальні утворення, на основі яких встановлюється мережа соціальних зв'язків.

Основна частина

Щоб зрозуміти різні культурні традиції, які проявляються у медіакультурі різних країн, необхідно знайомитися з витоками тієї чи іншої культури, світоглядними засадами певної нації. Адже слова та висловлювання можуть по-різному використовуватися і сприйматися залежно від ментальності та культурних традицій різних народів, різних географічних регіонів і країн.

Засновник теорії культурно-історичних типів М. Данилевський виходив з просторово-регіонального поділу історії, яку вважав системою, що включає різні культурно-історичні зв'язки. Першим серед законів історичного розвитку, за якими групуються культурно-історичні типи, яким притаманні специфічні риси в духовному, політичному та економічному житті, він називав закон єдності мови: «Усяке плем'я чи сімейство народів, що характеризується окремою мовою чи групою мов, досить близьких між собою, – для того, щоб спорідненість їхня відчувалася безпосередньо, без глибоких філологічних пошуків, – складає самобутній культурно-історичний тип, якщо воно взагалі за своїми духовними задатками здатне до історичного розвитку та вийшло вже з дитинства» [1, с. 91]. Із поглядами М. Данилевського перегукуються думки О. Шпенглера, який розглядав всесвітню історію як історію низки незалежних, неповторних, замкнутих на собі, не пов'язаних з іншими циклічних «культур», кожна з яких має свою «душу», що проявляється в мові, мистецтві, державі, науці і т. д. Хоча зазначені дослідники виділили різну кількість культурних цивілізацій, проте спільним для їхніх учень є наголос на унікальності, неповторності кожної культури.

Зрозуміти тексти інших культур, зрозуміти звичаї та традиції представників інших цивілізацій і налагодити конструктивний діалог можна тільки на основі розуміння особливостей етнічної самобутності, ментальності, які накладають на мову певні рамки, що пов'язані з іншими аспектами ментальності, зокрема із психічним складом, темпераментом народу, символами, що лежать в основі системи його духовних цінностей, зокрема міфів і релігійних вірувань, традицій тощо. Як влучно зазначали С. Кримський і Ю. Павленко, «у системі етносоціального організму культура є, насамперед, світоглядним самовираженням етноісторичної спільноти людей, яке відображає специфічні умови існування даного колективу у вигляді традицій, сталих ціннісних орієнтацій та нормативних зразків мислення і поведінки людей» [2, с. 170]. І всі ці складові ментальності певною

мірою виражаються мовними засобами даної етнічної спільноти. Тому для налагодження конструктивного діалогу з її представниками важливим є знання специфіки семіотичних систем комунікацій. Проблема «діалогу культур» актуалізується в умовах глобалізації, коли завдяки появі електронних мас-медіа, як справедливо зазначає В. Біблер, відбувається «втягування всіх минулих і майбутніх культур в єдиний цивілізаційний ланцюг» [3, с. 8].

У процесі філософського осмислення питання про налагодження діалогу культур в контексті вісі Схід – Захід важливо враховувати дискусійний характер даної проблеми. Захід і Схід, звичайно, є неоднорідними, оскільки культури народів цих цивілізацій досить різні. А. Гуревич доводить, що особливий життєвий світ кожної цивілізації задають «універсальні категорії культури», під якими він розуміє «такі поняття і форми сприйняття дійсності, як час, простір, зміна, причина, доля, число, відношення чуттєвого до надчуттєвого, відношення частин до цілого... Ці універсальні поняття в кожній культурі пов'язані між собою, утворюючи свого роду «модель світу» – ту «мережу координат», за допомогою яких люди сприймають дійсність і будують образ світу, що існує в їх свідомості» [4, с. 30]. Наприклад, такі вихідні канонічні джерела, як Коран, Веди, китайське П'ятикнижжя по-різному регламентують функціонування усіх сфер суспільного життя. Крім того, іноді на Заході люди відрізняються між собою більше, ніж у порівнянні їх із представниками Сходу. У наш час назвати країни з чисто західним або східним цивілізаційним типом практично неможливо. Але тим не менше є такі сутнісні риси в способах життя, характері політичного правління, способі світорозуміння, що дозволяють дослідникам називати їх єдиним терміном «Схід» чи «Захід»: на Сході найбільше цінується те, що освячене віками, індивідуальне підпорядковується цілому, стиль східної філософії є ближчим до художньо-образного, ніж до наукового, філософія максимально наближена до морального повчання; на Заході більше цінується оптимістична активність особистості, прагнення змінювати дійсність, відданість новаціям, у філософії надається пріоритет раціонально-логічним та аналітичним дослідженням.

На крайньому Заході та крайньому Сході в процесі історичної взаємодії людини і природи склалися дві принципово різні системи цінностей: протестантська на Заході та конфуціанська на Сході. Такі важливі складові медіакультури, як мова та тип писемності, мають важливий вплив на формування парадигми мислення, на що звертає увагу гіпотеза Сепіра – Уорфа, яка передбачає, що структура мови визначає структуру мислення і спосіб пізнання світу. Е. Сепір та Б. Уорф у своїх працях поставили питання про те, що логічність мислення визначається саме мовою. Так, формуванню різного типу культур і різних форм етноцентризму сприяли фонологізм та ієрогліфіка. В. Ротенберг та В. Аршавський обґрунтували, що міжкультурні відмінності Заходу і Сходу обумовлені генетично, оскільки тип мислення залежить від міжпівкульної асиметрії головного мозку людей.

Відмінності в сприйнятті світу вони пояснюють культурними особливостями та принципами організації контекстуального зв'язку між словами та образами: «Люди, виховані в різних етнопсихологічних умовах, сприймають світ по-різному» [5, с. 82]. У представників Заходу домінує логіко-вербальний (логіко-знаковий) тип мислення, який пов'язаний із функцією лівої півкулі головного мозку. Цей тип мислення є аналітичним, що забезпечує аналіз предметів і явищ без суперечностей, однозначно. Розглядаючи особливості розвитку західних цивілізацій, дослідники вказують, що останні характеризуються акцентом на «аналіз однозначних причинно-наслідкових зв'язків і прагненням до активних змін світу» [5, с. 83].

Формування логіко-знакового типу мислення людини західної цивілізації відбувалося під впливом фонетичного алфавіту. Отже, писемність як культурно-історичний феномен має безпосередній вплив на тип мислення. «Лінійно-алфавітна писемність сприяла винайденню греками логічних правил, «граматик» мислення і наукової діяльності», – справедливо зауважував М. Маклюєн [6, с. 56-57]. Однозначність, раціональність, логічність мислення, притаманні людині західної цивілізації, формуються внаслідок безпосереднього впливу цієї писемності на особливості світосприйняття та світорозуміння.

Східним цивілізаціям притаманний образний тип мислення, який, на відміну від логіко-знакового, забезпечує сприйняття світу в усій його цілісності, одночасно і синтетично. Образний тип мислення, пов'язаний з функцією правої півкулі головного мозку, дозволяє схоплювати одразу, повністю й цілком численні властивості предметів, їхні взаємозв'язки, вловлювати багато сторін і відношень у світі речей та явищ. Ця можливість складає основу інтуїції й творчого процесу, особливо на етапі визрівання наукової чи художньої ідеї. Але образний тип мислення утруднює відображення й усвідомлення логічно, без суперечностей, якостей і відношень речей [5, с. 79-83].

Східний тип культури отримав назву «традиціоналістського суспільства». Геополітично Схід пов'язувався з культурами Стародавніх Індії, Китаю, Вавилону, Стародавнього Єгипту, національно-державними утвореннями мусульманського світу. Ці культури були самобутніми і, разом із тим, характеризувалися деякими спільними рисами: вони були орієнтовані на відтворення соціальних структур, які склалися в цьому суспільстві, на стабілізацію існуючого ладу. Збереження традицій розглядалося як вища цінність. Види діяльності, їхні засоби і цілі змінювалися надто повільно. У духовній сфері панували релігійно-міфологічні уявлення і канонізовані стилі мислення. Науковій раціональності протиставлялася морально-вольова установка на споглядання, спокій, інтуїтивно-містичне злиття з буттям.

На Сході релігія і філософія визначали стиль мислення, відношення до життя. Вони орієнтували людину на пасивне світосприйняття, на пріоритет духовного. Світогляд у східних культурах не розділяє світ на природний і соціальний, природний і надприродний. Східний тип мислення розглядає

«усе в усьому». Схід заперечує пріоритет індивідуальності і надає перевагу колективному. Образне мислення народів Сходу формувалося під безпосереднім впливом ієрогліфічної писемності. Права півкуля головного мозку краще розвинена в представників Сходу. Мовні зони цієї півкулі спеціалізуються на фонемному аналізі й синтезі, розрізнення йде не на рівні фонем, як у представника Заходу, а на рівні фонологічної єдності всього слова. Тому мислення представників Сходу пов'язане з цілісним сприйняттям інформації. М. Маклюен дослідив, що світогляд людини Сходу базується на ідеях колективізму та патерналізму в суспільстві. З появою фонетичної писемності виникає розрив між акустичним світлом, що наповнений емоціями та нейтральним світлом аудіо, який призводить до появи індивідів, позбавлених почуття фанатичної прив'язаності до своєї групи. Фонетичний алфавіт став технологією, яка є засобом створення «цивілізованої людини», тобто відособлених один від одного індивідів, які є рівними перед письмовим правовим кодексом. «Будучи інтенсифікацією і розширенням функції зору, фонетичний алфавіт зменшує у будь-якій писемній культурі роль інших органів чуття: слуху, тактильних відчуттів і смаку. Те, що цього не відбувається в таких, наприклад, культурах, як китайська, де застосовується нефонетична писемність, дозволяє цим культурам зберегти в глибинах свого досвіду той багатий запас образного сприйняття, який в цивілізованих культурах, які користуються фонетичним алфавітом, зазвичай піддається ерозії» [7, с. 95-96]. Отже, кожний тип писемності має свої переваги і недоліки. Для західних цивілізацій характерною є відособленість індивідів, одноманітність кодів на відміну від колективізму, образності мислення східних цивілізацій.

Г. Гегель вважав, що характер китайської писемності є значною перешкодою для розвитку науки, бо китайці не володіють кращим інструментом для представлення та повідомлення думок. Їхня писемність, на відміну від літерної, позначає не окремі звуки, випикує не окремі слова, а самі уявлення за допомогою знаків. Г. Гегель указував на труднощі, з якими зіштовхуються китайці при опануванні писемною мовою, та зазначав переваги фонетичної писемності: «Нашій писемній мові досить легко навчитися, оскільки ми розкладаємо мову звуків приблизно на 25 звуків, і за допомогою цього аналізу визначається мова звуків, обмежується число можливих звуків, усуваються невизначені проміжні звуки; нам доводиться лише вивчити ці знаки і їх поєднання. Замість таких 25 знаків китайцям доводиться вивчити декілька тисяч; нараховують 9353 вживаних знаків, навіть до 10516, якщо додати ті, що нещодавно увійшли вжиток, а всього в книгах зустрічається від 80 до 90 тис. знаків, що служать для вираження уявлень і їх поєднань» [8, с. 175-176]. Проводячи паралель між писемністю за допомогою літер і ієрогліфічною, Ж. Дерріда пише про фонетичну як про таку, де «писемність повинна знайти знаки, які ми вчимося вимовляти окремо при читанні. Китайці, позбавлені цього засобу

формування усного мовлення, з цієї причини не роблять із модифікацій звуків різних мовних елементів, здатних бути представленими буквами та складами. Їхнє усне мовлення складається з невеликої кількості односкладних слів, які мають більше одного значення. І тоді сенсові відмінності досягаються тільки завдяки поєднанню, акценту, більш чи менш швидко, більш слабкій чи більш сильній вимові» [83, с. 133]. Ж. Дерріда вважає китайську мову недостатньо диференційованою, занадто акцентованою і недостатньо артикульованою.

Не зважаючи на те, що основні системи цінностей є досить різними на Сході та на Заході, кожна система є збалансованою, вона відповідає потребам життя людини у відповідному суспільстві, має свою логіку, свій раціоналізм, і тому до Сходу не можна застосовувати європейські поняття добра і зла. Традиційні цінності Сходу – колективізм, патерналізм, культ духовності, благоговіння перед природою, почуття обов'язку, ставлення до слова – є повчальними для людини Заходу.

Різниця медіакультур різних народів найбільше проявляється в спробах переказу літератури одного народу на мову іншого. Звичайно, щоб зрозуміти особливості медіакультури, необхідно повною мірою бути долученим до неї. Тут має значення засвоєння семантичних полів, змістового наповнення, яке буде різним у різних мовах. Важко описати світ однієї культури мовою іншої. Так, наприклад, в Японії психологічно не сприйняли драму Шекспіра «Ромео і Джульєтта» як трагедію, оскільки, за їхніми уявленнями, смерть закоханих у випадку неможливості шлюбу є вищим проявом кохання [8, с. 138]. Але, на нашу думку, в свідомості представників кожної цивілізації є як специфічні риси, так і ті спільні засади, що об'єднують усіх людей.

Упровадження політики мультикультуралізму зіштовхується з проблемою, яка обумовлена тим, що культури можуть взаємодіяти тільки тоді, коли їхні ціннісні основи є схожими і коли відмінності між «своєю» та «чужою» культурами визнаються як такі, що можуть толерантно сприйматися іншою культурою. Оскільки у результаті культурно-етнічної диференціації людства їхні культури репрезентують свої цінності, що сформувалися внаслідок особливостей історичного розвитку, то кожній цивілізації, як слушно зазначав С. Кримський, притаманний «свій світ архетипів, що визначають їхнє індивідуальне бачення історичної дійсності». Зокрема, християнство надає фундаментальне значення принципу любові, конфуціанство та далекосхідний варіант буддизму висувають на перше місце обов'язок, слідування вказівкам Дао, іслам сповідує цінність закону в його фундаменталістському тлумаченні [10, с. 189]. В умовах, коли ціннісні основи цивілізацій є різноманітними, загальнолюдське можливе лише на рівні стандартів науково-технічного прогресу.

Характеризуючи ситуацію в сучасному західному суспільстві, Ю. Габермас акцентує увагу на посиленні ксенофобських настроїв: «У наших суспільствах добробуту примножуються етноцентричні реакції населення тієї чи іншої країни проти всього чужого – ненависть і насилля, звернені

на іноземців, на іновірців і людей з іншим кольором шкіри, але також і на маргінальні групи, на осіб, що не мають повних прав, і знову-таки на євреїв. У цьому зв'язку зустрічаються ще і процеси десолідаризації, які розгораються навколо питань перерозподілу і можуть призвести до політичної фрагментації суспільства» [11, с. 288]. Ці настрої посилюються в Європі та США через посилення темпів міграції. Мігранти та їхні нащадки все частіше заявляють про себе як про мікронації, які бажають жити в країнах, у яких вони опинилися, але за своїми звичаями і традиціями. Ці нові мікронації не визнають засад спільної культури, що веде до конфронтації з корінним населенням країн. Протести мігрантів та їхніх нащадків носять характер як соціального протесту, так і риси міжетнічного конфлікту. Іммігрантські релігійні та етнічні меншини, зберігаючи групову організацію, зберігають і відповідну релігійну та етнічну ідентичність, яка не дозволяє їм до кінця проходити процеси асиміляції. Вони часто здійснюють активний опір асиміляції, а це ускладнює взаємини груп іммігрантів із традиційним суспільством. Досить часто групи іммігрантів не адекватно сприймають встановлені суспільством, у якому вони опинилися, норми та правила й інтерпретують їх по-своєму. Тому єдиний культурно-нормативний простір країн розмивається, а це породжує нові суперечності та конфлікти і ставить під загрозу єдність суспільства.

Усе частіше автохтонне населення заявляє про те, що вихідці з інших країн, приїжджаючи в європейські країни, повинні вливатися в єдину національну спільноту, а не намагатися нав'язати цим країнам політику невтручання у справи етнічних меншин. Не зважаючи на ці заяви, політика мультикультуралізму продовжує залишатися ідеологічною основою офіційної політики і принципи мультикультуралізму закладені в основу законодавства європейських країн, США, Канади, Австралії. Відмова від цієї політики є небезпечною, бо може загрожувати громадянською війною. Тому завданням держав є віднайти той баланс, який дозволить зберегти як культурне розмаїття в суспільстві, так і громадянський мир. Сприятливі цьому може виважена політика в сфері медіакультури, адже можливість неконтрольованого використання сучасних мас-медіа екстремістськими групами здатне посилити конфронтацію у суспільстві. Політика в сфері медіакультури має забезпечити культурний плюралізм. На важливість взаємного обміну культурними надбаннями через мережу мас-медіа справедливо вказує О. Астаф'єва: «Співіснування різних культур будується на системі комунікацій, які пронизують усю тканину соціокультурного простору, і якщо мережа комунікації не функціонує в режимі взаємообміну, то культура «закривається», «локалізується». Тільки в динаміці їхньої взаємодії виникає «цілісність» світової культури чи будь-якої з національних культур, яка відповідає концептуальним засадам культурного плюралізму» [12, с. 146].

Сучасне суспільство все більше втрачає свою єдність і швидко дезінтегрується. Е. Тоффлер зазначає: «Британія, яка колись розглядалася як найбільш однорідна країна та в якій етнічні

меншини від пакистанців, західних індійців, кіпріотів, жителів Уганди до турків та іспанців сьогодні перемішані з корінними популяціями, стає все більш і більш різномірною... У всьому світі етнічні меншини вимагають визнання своєї індивідуальності та прав на працю, прибуток і просування в корпорації. Австралійські аборигени, новозеландські маорі, канадські ескімоси, американські негри, мексиканці в Америці й навіть східні меншини, які колись сприймалися як політично пасивні, сьогодні приходять у рух» [13, с. 378]. Активізації етнічних рухів сприяє медіакультура інформаційного суспільства, яка актуалізує відтворення досвіду історії в його потенціальності та доносить до етнічних меншин ідеї реалізації невикористаних можливостей.

Враховуючи світський характер більшості країн, не можна говорити про сучасну Європу як про «християнський світ». Як зауважує Ф. Фукуяма, хоча роль християнства була вирішальною в процесі формування європейської цивілізації, сучасні європейці частіше визначають свою культурну ідентичність більше у «світських політичних термінах, ніж у релігійних» [14, с. 326]. Шляхом досягнення консенсусу між різними групами у поліетнічному суспільстві має стати залучення груп іммігрантів до громадянського суспільства та участі в справах держави, на що вказує Ю. Габермас: «Діти і внуки колишніх мігрантів давно стали частиною нас. А якщо вони такими не стають, то становлять виклик громадянському суспільству, а не міністру внутрішніх справ. Мова йде про те, щоб одночасно поважати приналежність до іноземних культур і чужих релігійних общин у їхньому інобутті та залучати їх до громадянської солідарності» [15, с. 75]. Саме через налагодження медіадискурсу можуть бути почуті голоси цих груп, що сприятиме консолідації суспільства.

Ю. Габермас вважає, що загальноєвропейська ідентичність може сформуватися за умови, що «у внутрішньому житті окремих держав відкриється щільна тканина кожної національної культури для того, щоб залучати цю культуру громадян іншого етнічного чи релігійного походження. Інтеграція – це не дорога з одностороннім рухом; якщо вона проходить вдало, вона так зрушує потужні національні культури, що ті стають більш пористими, місткими і чутливими як у внутрішньому, так і зовнішньому вимірі» [15, с. 76]. Важливо, щоб симпатії до своїх співвітчизників, до свого класу чи прибічників однієї ідеї не обернулися антипатією стосовно національностей інших країн, жителів інших регіонів, до тих, хто сповідує іншу релігію, має інший колір шкіри. Поєднання симпатій до тих, хто схожий на нас, і антипатії до «інших» має певні наслідки: ми вважаємо себе кращими, такими, хто має перевагу перед іншими. «Безмірна гордість, з одного боку, місництво, расизм, ворожість до чужого, класові пережитки, з іншого, є отруйними плодами, які дає дерево нарцисизму» [16, с. 240]. Тому важливо, щоб мас-медіа критично ставилися до пропаганди переваг культури одних народів над іншими, адже всі культури мають той базис цінностей, які є значимими для всього

людства, хоч кожна з них має свою ціннісну специфіку і архетипи.

Історія людства довела, що падіння всіх великих імперій, які нав'язували підкореним народам культуру метрополії, спосіб життя пануючої нації, є неминучим. Неможливо побудувати єдину світову спільноту з єдиною культурою. Це неодмінно викликало б посилення сепаратизму та відродження фундаменталізму. Крім того, важливо не допустити, щоб сучасна експансія масової культури, яка поширюється за допомогою сучасних мас-медіа, витіснила національні культури. В. Табачковський справедливо наголошував: «Кожен народ повинен, по-перше, усвідомлювати власну культурну традицію, по-друге, доводити її «конкурентоспроможність» за умов глобалізації» [17, с. 16]. А завданням медіа є висвітлення культурних цінностей кожного народу.

Висновок

Демасифіковані мас-медіа дозволяють розкрити та реалізувати творчий потенціал громадян, виразити їхні політичні погляди, різні точки зору на існуючі проблеми, здійснювати вплив етнічних, національних, соціальних груп, окремих громадян на політику держави. В умовах існування мультикультурних суспільств демасифіковані мас-медіа можуть перетворитися на рупор боротьби за їхню автономію чи незалежність, тому необхідне усвідомлення, що від представлення в мас-медіа механізмів і переваг інтеграції або автоматизації залежить формування громадської думки стосовно майбутнього розвитку країн.

Етнокультурні, конфесійні спільноти, пропагуючи через демасифіковані мас-медіа свою політику, призводять до створення розмаїття культурних ідеологій та сприяють активній політизації культурних ідентичностей, що підриває процеси консолідації націй, посилює мультинаціоналізм у суспільстві, формування нових еліт, що приводить до виникнення нового соціального порядку глобального рівня. В умовах посилення міграційних процесів консолідація суспільства утруднюється через корінну різноманітність цивілізаційних основ, через різноманітність цивілізаційних цінностей на рівні архетипів свідомості. Тому при зіткненні культур Сходу і Заходу важливо, щоб політика країн у сфері медіакультури спрямовувалася на автоматизацію культур, а не їхню інтеграцію, враховуючи, що коли ціннісні основи цивілізацій є різноманітними, загальнолюдське можливе лише на рівні стандартів науково-технічного прогресу. Подолання конфронтації у суспільстві та центробіжних

тенденцій можливе при скеруванні медіаполітики в русло міжкультуралізму, ознайомлення з особливостями культури інших народів, з їхніми традиціями, звичаями, релігією та побудованої на толерантному ставленні до конкретних форм етнокультурного розмаїття світу.

Список літератури

1. Данилевский Н. Я. Россия и Европа / Н. Я. Данилевский; сост., послесловие и комментарии С. А. Вайгачева. – М.: Книга, 1991. – 574 с.
2. Кримський С. Б., Павленко Ю. В. Цивілізаційний розвиток людства / С. Б. Кримський, Ю. В. Павленко. – К.: Фенікс, 2007. – 316 с.
3. Библер В. С. От наукоучения – к логике культуры. Два философских введения в двадцать первый век / В. С. Библер. – М.: Политиздат, 1991. – 413 с.
4. Гуревич А. Я. Категории средневековой культуры / А. Я. Гуревич. – М.: Искусство, 1984. – 350 с.
5. Ротенберг В. С., Аршавский В. В. Межполушарная асимметрия мозга и проблема интеграции культур / В. С. Ротенберг, В. В. Аршавский // Вопросы философии. – 1984. – № 4. – С. 78–86.
6. Маклюэн М. Галактика Гуттенберга: Становление человека печатающего / Маршалл Маклюэн; перевод И. О. Тюриной. – М.: Академический Проект: Фонд «Мир», 2005. – 496 с.
7. Маклюэн М. Понимание медиа / Маршалл Маклюэн. – М.: Жуковский: Канон-Пресс-Ц, 2003. – 464 с.
8. Гегель Г. – В. – Ф. Лекции по философии истории. Издание второе, стереотипное / Г. – В. – Ф. Гегель; перевод А. М. Водена; Ю. В. Перов, К. А. Сергеев (вступ. статья). – СПб.: Наука, 2005. – 479 с.
9. Крымский С. Б. Цивилизационный статус глобализации / С. Б. Крымский // Практична філософія. – 2001. – № 2. – С. 133–138.
10. Крымський С. Б. Запити філософських смислів / С. Б. Крымський. – К.: Вид. ПАРАПАН, 2003. – 240 с.
11. Хабермас Ю. Политические работы / Юрген Хабермас; сост. А. В. Денежкина; пер. с нем. Б. М. Скуратова. – М.: Праксис, 2005. – 368 с. – (серия «Новая наука политики»).
12. Астафьева О. Н. Целостность культуры как «единство множественности» // Синергетическая парадигма. Социальная синергетика / Астафьева О. Н. – М.: Прогресс-Традиция, 2009. – С. 133–156.
13. Тоффлер Э. Третья волна / Э. Тоффлер. – М.: ООО «Фирма «Издательство АСТ», 1999. – 784 с. – (Классическая философская мысль).
14. Фукуяма Ф. Великий разрыв / Ф. Фукуяма; пер. с англ. под общ. ред. А. В. Александровой. – М.: ООО «Издательство АСТ»: ЗАО НПП «Ермак», 2004. – 474 с.
15. Хабермас Ю. Ах, Европа. Небольшие политические сочинения, XI / Юрген Хабермас; пер. с нем. Б. М. Скуратова. – М.: Издательство «Весь мир», 2012. – 160 с. (Тема).
16. Московичи С. Век толп. Исторический трактат по психологии масс / Серж Московичи; пер. с фр. Т. П. Емельяновой. – М.: Академический проект, 2011. – 396 с. – (Психологические технологии).
17. Табачковський В. Гуманізм чи проблема діалогу культур / В. Табачковський // Філософська думка. – 2001. – № 1. – С. 6–25.

Л.А Ороховская
ОСОБЕННОСТИ ЭТНИЧЕСКОЙ САМОБЫТНОСТИ И МЕНТАЛЬНОСТИ ЦИВИЛИЗАЦИЙ
В КОНТЕКСТЕ СИСТЕМ МЕДИАКУЛЬТУР ВОСТОКА И ЗАПАДА

В статье рассматривается влияние систем медиакультур восточных и западной цивилизаций на эволюцию исторических социокультурных феноменов, на основании которых устанавливается сеть социальных связей, формируются особенности этнической самобытности и ментальности цивилизаций.

Ключевые слова: медиакультура, масс-медиа, массовая коммуникация, мультикультурализм, цивилизация.

L. Orokhovska
FEATURES OF ETHNIC ORIGINALITY AND MENTALITY OF CIVILIZATIONS IN THE CONTEXT
OF MEDIACULTURE SYSTEMS OF THE WEST AND EAST

The article examines the impact of the media cultures of the Eastern and Western civilizations upon evolution of historical sociocultural phenomena, on the basis of which social networks and forms are established, ethnic identity and mentality of civilizations are formed.

Keywords: media culture, mass media, mass communication, multiculturalism, civilization.